

MINISTERUL EDUCAȚIEI , CERCETĂRII ȘI TINERETULUI

Aprobată prin O.M.Ed.C.T nr.   /

**PROGRAMA
de
PEDAGOGIE**

pentru

**definitivare în învățământ, gradul didactic II și Tematica orientativă
pentru colocviul și lucrările metodico-științifice destinate obținerii
gradului didactic I în învățământ**

Profesori de toate specialitățile

Proiect elaborat de S. Toma, I. Negret, V. Frunza, I.-O. Panisoara dezvoltat din
proiectul general elaborat de I. Neacsu, D. Potolea, R. Iucu

Busteni

2007

A. Prezentare generală; concepție și competențe fundamentale ale domeniului de specializare

Noua *Programă generală pentru disciplina PEDAGOGIE și programele de Pedagogie specifice diferitelor categorii de cadre didactice înscrise la examenele de definitivare în învățământ sau de obținerea gradului didactic II* sunt structurate astfel încât asigură parcurgerea și stăpânirea unei tematici diferențiate, relevante, moderne, cu o sensibilă deschidere interdisciplinară.

Prezent programă reprezintă baza necesară pentru evaluarea/ testarea concepției, cunoașterii, înțelegerii și interpretării principalelor roluri profesionale ale funcției și carierei didactice în învățământul românesc, în temeiul cărora sunt proiectate, aplicate și inovate structurile și unitățile de competențe corespunzătoare statutului socio-profesional asumat /jucat de cadrul didactic.

Pentru înțelegerea cu claritate a valorilor conținute de aceste programe facem precizarea că experții domeniului identifică și acceptă existența a cel puțin două categorii de competențe majore, precum și a următoarelor principale tipuri de competențe asociate fiecărui tip major:

- 1) transversale/generice –cognitive, sociale/interpersonale și de dezvoltare personală;
- 2) profesionale – generale și de specialitate.

Particularizând la domeniul profesional pe care îl avem în vedere, vom socoti drept centrale următoarele categorii de competențe :

- (1) **pedagogice** – definite de abilitățile candidaților de a proiecta, conduce și evalua procesul de instruire, în armonie cu procesele de

cunoaștere, asistare și intervenție specializată a dezvoltării personalității elevilor;

(2) psiho-pedagogice – exprimând cunoașterea și consilierea elevilor, luarea în considerare a diferențelor în învățare, abordarea diferențiată a acestora, adaptarea și tratarea elevilor cu cerințe educative speciale (copii cu dizabilități), precum și a celor dotați .

(3) psiho-sociale - reflectate în capacitățile de proiectare a strategiilor de stimulare, control și monitorizare a interacțiunilor sociale cu elevii și cu grupurile școlare;

(4) manageriale – obiectivate în stăpânirea proceselor de planificare, de organizare și de conducere a clasei de elevi/ grupurilor de copii, elevi, tineri și adulți, se stimulare a relațiilor interpersonale pozitive

(5) instituționale – exprimate în participarea la proiectele de dezvoltare instituțională , la inițierea și promovarea inovațiilor; în angajarea unor relații de parteneriat socio-educational cu familia, cu alte instituții și organizații care au responsabilități educaționale;

(6) managementul carierei - implicând participarea la propria dezvoltare profesională, la promovarea abilităților reflectivă, la afirmarea unui stil propriu de instruire și de viață profesională.

Acestor competențe li se asociază un registru bogat de **valori, atitudini și conduite** specifice profesiei didactice, care, de asemenea, constituie obiect al evaluării profesionale. Integrate în registrul de scopuri, obiective și ținte acest registru de valori, atitudini și conduite cuprinde explicit:

- cultivarea unui mediu școlar centrat pe valori și pe relații democratice;
- promovarea unui sistem de valori culturale, morale și civice, în concordanță cu idealul educațional;

- crearea unui climat socio-afectiv securizant, în clasa de elevi și în spațiul educațional non-formal;
- încrederea în puterea educației, în capacitatea de formare și dezvoltare a individului

Examenele de definitivare în învățământ și de obținere a gradului didactic II constând din probe scrise – combinație de itemi tip grilă și de subiecte în construcție non-standard – va avea în vedere testarea operativă a relevanței pregătirii inițiale pentru cariera didactică, din perspectiva competențelor, a atitudinilor și a valorilor prezentate anterior.

Într-un mod mai specific, evaluarea competențelor va avea în vedere următoarele **paliere / tipuri de definire și explicitare a competențelor**, subsumate și examinate pentru fiecare categorie de **competențe anterior listate (1 – 6)**, reflectate în structuri, unități și indicatori de competențe generale și specifice

- a. competențe privind cunoașterea, înțelegerea și de utilizarea operațională adecvată a conceptelor pedagogice și psiho-pedagogice;
- b. abilități de explicare și de interpretare a ideilor, a concepțiilor, a modelelor, a teoriilor și a paradigmelor în domeniu;
- c. competențe de tip practic - aplicativ și de transfer, verificabile în proiectarea, conducerea și evaluarea activităților de învățare, în utilizarea unor metode, tehnici și instrumente coerente de autocunoaștere și de reflexivitate profesională;
- d. abilități de gândire critică și evaluativ-constructivă a unor proiecte, procese și fenomene prezente în teoria și în practica educațională, în rezolvarea de probleme în domeniul de studii
- e. competențe privind educația imaginativă și domeniul

strategiilor specifice stimulării conduitei creativ-inovative în aria de referință a profesiei didactice.

Concepția, principiile și criteriile care stau la baza selecției prezentei tematicii sunt următoarele::

- a) statutul și competențele aferente carierei didactice ;
- b) continuitatea progresivă cu valorile curriculare din modulul de pregătire psiho-pedagogică inițială;
- c) coerența și relevanța conținuturilor și a unităților de competență în interiorul ariilor curriculare și a unităților de competență;
- d) eficacitatea practică și socială a conținuturilor pentru registrul activităților desfășurate de cadrul didactic în unitățile școlare din învățământul preuniversitar, asociată cu interesele de bază ale elevilor cu care lucrează și/sau interacționează;
- e) raportarea la dificultățile majore pedagogice, psiho-pedagogice, psihosociale ș.a., întâmpinate de cadrele didactice în practica școlară, la nevoia de consolidare și de rafinare a unor competențe dobândite în cadrul procesului de formare și dezvoltare profesională;
- f) adecvarea la parcursurile de formare/calificare , la parcursurile reformei curriculare și adaptabilitatea la contexte profesionale, socioculturale, economice și tehnologice în schimbare
- g) stabilitatea utilizării tematicii pe o perioadă medie de timp(circa 4 ani școlari); rata de actualizare științifică – conceptuală, metodologică și aplicativă este acceptată și recomandată a se realiza și într-un termen mai scurt în cazul unor schimbări semnificative la nivelul paradigmatelor sau abordărilor majore din

domeniul ariei curriculare sau al disciplinei/disciplinelor respective;

h) consensualitatea specialiștilor domeniului, exprimată la nivel instituțional sau al comunității științifice, reprezentate de centrele universitare, în cooperare cu beneficiari, cu ofertanți de formare acreditați de MECT;

i) dezvoltarea și inovarea metodologică, prin reflecție asupra teoriei și practicii educaționale, la nivel național și internațional.

Tematică generală

Definitivat

- I. Sistemul de învățământ din România: structura, legislație, rețea școlară. Relația școală-comunitate (familie, autorități locale, agenți economici)
- II. Calitatea în educație. Mecanisme de asigurare a calității la nivelul școlii
- III. Statutul epistemologic al pedagogiei. Educația: forme (formală, nonformală, informală), domenii educaționale (educația intelectuală, morală, estetică și artistică, fizică și sportivă, tehnologică/profesională). Noile educații. Alternative educaționale.(Step-by-Step, Montessori, Waldorf)
- IV. Educabilitatea: concept, factori (ereditatea, mediul, educația omului însuși/sinele). Teorii fundamentale (ereditarismul, ambientalismul, epigenetismul piagetian).
- V. Structura și dinamica personalității (temperament, caracter, aptitudini). Motivația pentru cariera didactică.
- VI. Finalitățile educației: clasificare (ideal educațional, scop, obiective) proceduri de operationalizare. Avantaje și limite ale operationalizării
- VII. Teoria și metodologia curriculum-ului: concepte, tipuri, documente curriculare.
- VIII. Procesul de învățământ – analiză conceptuală, abordări structural -sistemice , funcționale și interacționale.

- IX. Învățarea: concept, condiții interne și externe, stiluri de învățare. Aplicații .
- X. Predarea: concept și stiluri de predare. Aplicații.
- XI. Strategii didactice, metode și mijloace de învățământ. Forme de organizare a procesului de învățământ (frontal, grupal și individual). Interacțiunea obiective-conținuturi-strategii în instruirea școlară. Aplicații.
- XII. Comunicarea didactică: elemente, tipuri, particularități. Bariere în comunicarea didactică. Aplicații.
- XIII. Evaluarea școlară: definire, etape, funcții, forme, strategii și metode (traditionale și complementare). Elaborarea probei de evaluare. Factori perturbatori/erori de evaluare școlară. Aplicații.
- XIV. Proiectarea activităților didactice: concept, niveluri, exigente, avantaje și limite Variante de redactare a proiectelor de activitate didactică. Aplicații.
- XV. Succesul și insuccesul școlar: cauze și forme de manifestare. Strategii de abordare psihopedagogică a dificultăților în învățarea școlară. Programe de intervenție personalizată. Consiliere și orientare personală, socială și profesională. Aplicații..
- XVI. Managementul clasei de elevi : concept, modele, funcții, strategii de intervenție. Metode și tehnici de cunoaștere și caracterizare psihopedagogică a elevilor. Studiul relațiilor interpersonale din clasa de elevi.Managementul microgrupurilor educaționale.
- XVII. Educația elevilor cu nevoi speciale. Creativitate, inovație și educație pentru excelență a copiilor/elevilor/tinerilor cu potențial aptitudinal ridicat. Educația pentru diversitate.
- XVIII. Personalitatea cadrului didactic. Profesionalizarea carierei didactice: statut, roluri, competențe, standarde. Formare inițială și continuă, evaluare și autoevaluare

Bibliografie generală-Autori români/ în limba română

1. *** Legea învățământului nr.84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
2. *** Legea Statutul personalului didactic nr. 128/1997, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
3. OECD(2000) . Analiza politicilor naționale în domeniul educației: România (trad.). București: MEN.

4. U.E. (2006) . Progress towards the Lisbon Objectives in Education and Training. Report 2006. Bruxells: European Commission.
5. Antonesei, L.(2002). O introducere în pedagogie. Dimensiuni axiologice și transdisciplinare ale educației. Iași: Polirom.
6. Albu, G. (2001) Mecanisme psihopedagogice ale evaluării școlare: Ploiești. . Editura Univ. Ploiești.
7. Bârlogeanu, L.(coord) (2005).Identitate și globalizare. București: Humanitas Educațional.
8. Bîrzea, C.(coord).(2001). Învățarea permanentă-prioritate a politicii educaționale din România. București: ISE.
9. Bîrzea, C.(1995). Arta și știința educației. București: EDP.
10. Bocoș, M. (2002). Insturea interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune. Cluj- Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană.
11. Bocoș, M.(2005) Teoria și practica cercetării pedagogice. Ed. a III – a. Cluj-Napoca : Editura Casa Cărții de Știință.
12. Cerghit, I. (2007). Metode de învățământ.Ed. a IV-a. Iași : Polirom
13. Cerghit, I. (2002). Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii. București: Ed. Aramis.
14. Cerghit, I, Vlăsceanu, L. (coord.) (1988). Curs de pedagogie. București : Tipografia Univ din București.
15. Cerghit, I., Neacșu, I. Negreț-Dobridor, I., Pânișoară, I.-O.(2001). Prelegeri pedagogice. Iași: Polirom.
16. Chiș, V. (2005). Pedagogia contemporană-Pedagogia pentru competențe. Cluj-Napoca: Editura Cărții de Știință.
17. Cozma, T.(2002).O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea. Iași: Polirom.
18. Cozma, T. (2002). Introducere în pedagogie. Iași: Ed. Univ. Al.I. Cuza.
19. Cosmovici, A., Iacob, L. (coord.) (1998). Psihologie școlară.Iași: Polirom.
20. Crețu. C. (1998). Curriculum diferențiat și personalizat. Iași: Polirom
21. Crețu, C. (2000).Teoria curriculumului și conținuturile educației. Iași: Edit Univ. “ AL. I. Cuza” Iași.
22. Cristea, S. (coord). (2006). Curriculum pedagogic. București: EDP
23. Cristea, S. (1998). Dicționar de termeni pedagogici. București: EDP.
24. Crișan, A. (coord.) (1996). Curriculum școlar. Ghid metodologic. MEdC., ISE. București: (f.ed).
25. Cucos, C. (2002). Pedagogie. Ed. a II-a. Iași : Polirom.
26. Cucos, C. (1998) (coord.) Psihopedagogie pentru examenele de definitivare si grade didactice, Editura Polirom, Iasi
27. Dragu, A.(1996). Structura personalității profesorului. București: EDP.

28. Dumitru , I. (2000). Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă. Timișoara: Ed. Univ. de Vest.
29. Ezechil, L. (2002). Comunicarea educațională în context școlar. București: EDP.
30. Ionescu, M., Chiș, V. (2001). Pedagogie . Suporturi pentru formarea profesorilor. Cluj-Napoca: Editura Press Universitară Clujeană.
31. Ionescu, M., Radu, I.(coord). (2001).Didactica modernă. Cluj-Napoca: Editura Dacia.
32. Ionescu, M.(2005). Instrucție și educație. Arad: Vasile Goldiș University Press.
33. Ionel, V. (2004). Fundamentele pedagogiei. Craiova.:Editura Universitaria.
34. Iucu, R.B. (2001). Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative. Iași: Polirom.
35. Iucu, R.B. (2000). Managementul și gestiunea clasei de elevi. Fundamente teoretico-metodologice. Iași: Polirom.
36. Iucu, R.B. (2004). Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii. București: Humanitas educational.
37. Joița, E, (2005) Strategii constructiviste în formarea inițială a profesorului, vol I. Craiova: Ed. Universitaria.
38. Joița, E., Ilie, V., Frăsineanu, E. (2003). Pedagogie – Educație și curriculum. Craiova. : Ed. Universitaria.
39. Jinga, I. Negreț-Dobridor, I.(2004). Inspecția școlară și designul instrucțional. București : Ed. Aramis.
40. Maciuc, I. (2000). Dimensiuni sociale și aspecte instituționale ale educației. Craiova : Editura SITECH
41. Manolescu, M. (2006). Evaluarea școlară. Metode , tehnici, instrumente. București :Editura Meteor.
42. MEEdC (2004). Indicatori pentru educație și formarea profesională. Studiu comparativ. București: (f.e.).
43. Neacșu, I. (1999). Instruire și învățare. Ediția a II-a. București : EDP.
44. Neacșu, I. (1990). Metode și tehnici moderne de învățare eficientă. București. : Editura Militară
45. Neacșu, I., Felea ,Gh.(coord.)(2004). Asigurarea calității în educație. Valori europene și proiecte românești în domeniul asigurării calității în învățământul preuniversitar. Galați:: Școala Gălățeană
46. Negreț-Dobridor, I. (Pânișoară, I.-O.(2005). Știința învățării. Iași. Polirom.
47. Negreț-Dobridor, I. (2004). Didactica nova. București: Editura Aramis.
48. Nicola , I.(200) . Tratat de pedagogie. București: EDP.

49. Niculescu, R.M.(coord.) (2001).Pregătirea inițială, psihologică, pedagogică și metodică a profesorilor. Brașov: Edit. Universității. “Transilvania”, Brașov.
50. Oprea , C. L. (2003). Pedagogie. Alternative metodologice interactive. București: Editura Universității din București.
51. Panțuru, S.(2002). Elemente de teoria și metodologia instruirii. Brașov: Editura Universității “ Transilvania”, Brașov.
52. Păun, E. (1998). Școala - abordare sociopedagogică. Iași : Polirom.
53. Păun, E., Potolea , D. (coord.)(2002). Pedagogie . Fundamentări teoretice și demersuri aplicative. Iași: Polirom.
54. Pânișoară, I.-O. ((2006). Comunicarea eficientă. Ed. a III-a. Iași : Polirom.
55. Potolea, D. (1996). Scopuri și obiective ale procesului didactic. În Sinteze pe teme de didactică modernă. Culegere (coord I.T. Radu).București: Tribuna învățământului.
56. Potolea, D. (1989). Profesirul și strategiile de conducere a a învățării. În L. Vlăsceanu, I. Jinga. Stucturi, strategii și performanțe în învățământ. București: Editura Academiei.
57. Potolea, D., Manolescu, M. (1995).Teoria și practica evaluării educației. MEdC. București : PIR.
58. Potolea, D. Manolescu, M. (1996). Teoria și metodologia curriculumului. MEdC. București: PIR.
59. Preda, V. (1985) . Strategii de instruire. Cluj-Napoca:
60. Radu, UI. (1991). Introducere în psihologia contemporană . Cluj-Napoca:Editura Sincron
61. Radu I. T. (1999). Evaluarea în procesul didactic. București: EDP.
62. Stoica, A. (coord.)(2001).Evaluarea curentă și examenele. Ghid i. pentru profesori. Buc.: Edit. ProGnosis.
63. Stoica, A., Mihail, R. (2006). Evaluarea educațională. Inovații și perspective. București: Humanitas Educațional.
64. Șoitu, L. (1997). Pedagogia comunicării. București:EDP.
65. Stan, E. (2006). Managementul clasei.. București: Editura Aramis.
66. Toma St. (1994). Profesorul, factor de decizie . București : Ed. Tehnică.
67. Tomșa, Gh. (1999). Consilierea și orientarea în școală. București: Ed. Casa de editura și Presă Viața Românească.
68. Ungureanu, D. (1999). Teoria curriculumului. Timișoara: Ed.Mirton.
69. Văideanu, G. (1988). Educația la frontiera dintre milenii. Buc.: Ed. Politică.
70. Vlăsceanu, L., Neculau,A., Miroiu, A., Mărginean, I., Potolea, D.

- (coord.)(2002). Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului preuniversitar. Studiu de impact. Vol. I și II. Iași: Polirom.
71. Voiculescu, F. (2005). Manual de pedagogie contemporană Partea I. Cluj-Napoca.: Eitura Risoprint.
72. Zlate , M. (coord.)(2001). Psihologia la răspântia dintre milenii. Iași: Polirom.

Bibliografie generală

Traduceri din literatura străină.

1. Ausubel D.P., Robinson, R. (1981). Învățarea școlară. O introducere în psihologia pedagogică. București : EDP.
2. Agenția Națională Socrates (1996). Combaterea eșecului școlar.. București: EDP.
3. Botkin, J., Elmandjra, M., Malița, M.(1981). Orizontul fără limite al învățării. București: Ed. Politică.
4. Dave, H. R. (sub red) (1991).Fundamentele educației permanente. București: EDP
5. D` Hainaut, L. (coord.) (1981). Programe de învățământ și educație permanentă. București : EDP
6. Davitz, G., Ball, S. (1978). Psihologia procesului educațional
7. De Landsheere, G. (1975). Evaluarea continuă a elevilor și examenele. București: EDP.
8. Dellors,J. (coord.). (2000). Comoara lăuntrică. Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație.
9. Gagne, R.M. , Briggs, L. (1977). Principii de design al instruirii. București : EDP
10. Geissler, E.(1981). Mijloce de educație . București: EDP..
11. Hayes, N., Orell,S.(1997). Introducere în psihologie.București:
12. Kidd, J. R. (1981). Cum învață adulții. București: EDP.
13. Lowe; H. (1978). Introducere în psihologia învățării la adulți. București: EDP.:
14. Monteil, J.M.:(1997). Educație și formare. Iași : Polirom.
15. Meyer, G. (2004). De ce și cum evaluăm ? Iași: Polirom.
16. Peretti, A. de (1996) . Educația în schimbare. Iași: Ed. Spiru Haret.

Adrese Webibliografie (INTERNET):

Se vor recomanda, pentru actualizare, adrese de căutare pentru domenii și teme nou apărute în științele educației .